

De modernisering van de interne Europese markt

Voor een niet-ingewijde is het Brusselse labyrint welhaast ondoorgrondelijk. Bij het bekijken van de Europese instituties oriënteren wij Nederlanders ons vooral op die landgenoten die hun weg daar gevonden hebben. Met het vertrek van Frits Bolkestein verslapt onze aandacht voor de problematiek van de interne markt. Nu is vooral Neelie Kroes, de EU-commissaris belast met mededinging, in het nieuws. Voor meer dan drie miljard euro aan boetes deelde ze dit jaar al uit. Niet iets om echt trots op te zijn, want het laat vooral zien dat de concurrentie in Europa nog veel te wensen overlaat. Dit schaadt de welvaart van de consument en de concurrentiekracht van het bedrijfsleven.

Sinds Charlie McCreevy het stokje van Bolkestein overnam probeert hij energiek de interne markt op te schudden. Met steun van EU-voorzitter Barroso en ter implementatie van de Lissabonstrategie presenteerde McCreevy eind november voorstellen aan het Europese Parlement en de Raad over hoe de interne markt in de 21e eeuw vormgegeven zou kunnen worden. 22 jaar nadat oud EU-voorzitter Delors met zijn groenboek kwam en vijftien jaar nadat de Interne Markt op papier gerealiseerd was, is het tijd voor een facelift. Kort geformuleerd: er is wel een markt, maar geen effectieve concurrentie, zodat een tandje extra nodig is om de consumentenwelvaart en de concurrentiekracht van het Europese bedrijfsleven te verhogen.

Toch werd sinds 1992 al veel bereikt. De vier basisvrijheden uit het EG-verdrag (vrij verkeer van mensen, goederen, diensten en kapitaal) leveren veel meer op dan het niet hoeven stoppen aan de grens en het in meerdere landen met één munt kunnen betalen. De directe welvaartswinst is 518 euro per consument per jaar en van de rechten om elders in de EU te wonen, werken, winkelen en studeren wordt uitgebreid gebruik gemaakt. Het bedrijfsleven profiteert van de grotere afzetmarkt van bijna vijfhonderd miljoen mensen, de bredere beschikbaarheid van kapitaal en de vestigingsplaatsconcurrentie. Er is echter nog zoveel meer te halen, vooral in de dienstensector. Ondertussen goed voor ongeveer zeventig procent van het bbp en de werkgelegenheid en praktisch alle nieuwe banen, nemen diensten slechts twintig procent van de intra-EU-handel voor hun rekening.

Naast het lokale karakter van vele vormen van dienstverlening belemmert vooral angst en obstructie aan nationale overheidszijde de verdere voortgang. Angst voor privatisering van publieke diensten spreekt uit de brief die Job Cohen, samen met een tiental andere burgemeesters van grote Europese steden, onlangs aan de Commissie stuurde. Hun angst is ongegrond. McCreevy

heeft immers nogmaals het grote onderscheid tussen diensten van algemeen economisch belang (DAEB) en niet-economische diensten benadrukt. De laatste zijn niet onderworpen aan de regels uit het EG-verdrag, zodat overheden vrij zijn te doen wat hun goed dunkt. Bij diensten die via de markt lopen, DAEB, moeten overheden de marktregels volgen. Toen Cohen nog burgemeester in Maastricht was, was dit laatste precies de kern van zijn advies aan de Nederlandse regering. Zelfs bij DAEB staat de Commissie uitzonderingen op de marktregels toe; zij eist slechts dat het nationale uitzonderingenbeleid goed onderbouwd en consistent is. Deze minimale eis is echter vaak al te veel gevraagd. Neem het Nederlandse kansspelbeleid, dat Cohens opvolger, Gert Leers, belet om van Maastricht een Europese hoofdstad voor vermaak te maken. De overheid wil het monopolie voor Holland Casino behouden met als argument dat dit nodig is om de kansspelslaving effectief tegen te gaan. Hoewel onderzoek laat zien dat fruitautomaten verslavender zijn dan roulette, kennen we voor het eerste een veel liberaler beleid: er is één kansspelautomaat per vierhonderd inwoners. Beleid dat fruitautomaten toelaat, maar casino's weert, is inconsistent en kan niet door de Brusselse beugel. Net over de grens maakt men het nog bonter. De Duitse voorstellen voor de liberalisering van de postmarkt per 1 januari 2008 laten zien dat een interne markt niet equivalent is met een gelijk speelveld. Zij behelzen weliswaar een gelijk speelveld, maar wel op het niveau van Deutsche Post: nieuwkomers zoals onze eigen TNT, zouden hetzelfde minimumloon moeten betalen. Dat klinkt eerlijk, maar weert toetreders. De postmarkt is arbeidsintensief en wordt gekenmerkt door grote schaalvoordelen: wie concurrentie op de lonen uitsluit, sluit in feite alle concurrentie uit en verhindert dat de voordelen van de interne markt aan burgers ten goede komen. McCreevy's moderniseringsvoorstellen laten zien dat de Commissie sinds de tijd van Delors veel bijgeleerd heeft. Zij realiseert zich nu dat gelijke regels geen garantie bieden dat daadwerkelijk concurrentie tot stand komt en dat alleen beleid gebaseerd op economische inzichten over hoe markten werken effectief kan zijn. Modernisering van beleid betekent ook hier vooral economisering, net als eerder bij het mededingingsbeleid het geval was.

De tweede les is dat, om de interne markt te laten werken, bijsturing middels een actief mededingingsbeleid nodig is: McCreevy en Kroes gaan hand in hand. Voor economen een veelbelovende band. De arbeidsmarktperspectieven voor economen met kennis van marktwerking zijn onverminderd goed.